

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029

Lausunnonantajan lausunto

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategiaksi vuosille 2025–2029.

ARVO ry on yhteiskunnallisten yritysten elinkeinopoliittinen yhdistys, jonka tehtävänä on edistää yhteiskunnallisten ja arvolähtöisten yritysten toimintaedellytyksiä.

Yhteiskunnallisten yritykset ovat merkittävä osa yhteisötaloutta ja nyt päivitetävän yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategian linjauksilla on suora vaikutus yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuuksiin menestyä liiketoiminnassa, vaikuttavuudessa ja innovaatioissa. Strategialla on iso merkitys myös uusien yhteiskunnallisten yritysten syntymiselle.

Kiitämme hallitusta siitä, että se on päättänyt edistää Euroopan komission antamia suosituksia ja päivittää yhteiskunnallisia yrityksiä koskevan strategian.

Vuonna 2021 hyväksytty strategia koski selkeästi yhteiskunnallisia yrityksiä, nyt strategia on laajennettu koko yhteisötalouteen. Tästä johtuneeksi, että strategiassa ei aina muodostu selkeää kuvaa, koskeeko kirjaus koko yhteisötaloutta vai vain osaa siitä, esimerkiksi yhteiskunnallisia yrityksiä. Jatkovalmistelussa ja erityisesti toimenpidesuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää korostaa selkeyttä, jotta toimenpiteet saadaan vietyä tehokkaasti myös käytäntöön.

Keskeisin puute strategiassa on, että siinä suljetaan pois lainsäädännön muutokset. Yhteiskunnallisten yritysten tulevaisuuden näkökulmasta ne ovat kuitenkin välttämättömiä. Suomessa tulee luoda yhteiskunnallisille yrityksille oma asema lainsäädännössä. Ehdotamme, että tämä lisätään strategiaan ja tarvittavat toimenpiteet otetaan osaksi toimenpidesuunnitelmaa.

2 Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrityksen määritelmät

Luvussa kerrotaan, mitä strategiassa tarkoitetaan yhteisötaloudella. Sen sijaan yhteiskunnallisen yrityksen määritelmästä esitetään useita osin keskenäänkin ristiriitaisia versioita ja jää epäselväksi, mikä on Suomen määritelmä. Molempien termien määritelmä on tällä hetkellä horjuva ja siksi molemmat on syytä määritellä strategiassa selvästi. Lisäksi ministeriön tulisi voimakkaasti edistää strategiassa päätettyjen määritelmien käyttöä koko ekosysteemissä, kaikkien toimijoiden toiminnassa.

ARVOn mielestä Suomessa olisi otettava käyttöön EU:n määritelmä

Yhteiskunnallinen yritys on yksityisoikeudellinen toimija, joka tarjoaa markkinoille tavaroita ja/tai palveluja yrittäjämäisellä tavalla. Yhteiskunnallisia yrityksiä yhdistää kolme ydinpiirrettä:

- 1) Liiketoiminnan ensisijaisena tavoitteena on yhteiskunnallinen päämäärä.
- 2) Suurin osa voitoista käytetään yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen.
- 3) Yritys korostaa hallintotavassaan osallisuutta ja demokratiaa.

Yhteiskunnallisen yrityksen voiton tai ylijäämän käyttö ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen on vahvistettu yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai muulla selvityksellä.

Strategiassa ei esitetä määritelmän viemistä lainsäädäntöön. ARVOn näkemys on, että yhteiskunnallisen yrityksen asema tulisi kirjata myös Suomessa lainsäädäntöön.

4 Visio ja missio

Luonnoksessa ehdotettu visio ja missio ovat sinällään kannatettavia, mutta niistä puuttuu ekologinen näkökulma ja myös sosiaalinen ulottuvuus jää ohueksi. Lisäksi olisi hyvä lisätä, että yhteisötaloudella on merkitystä elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden monipuolistamisessa sekä alueellisessa elinvoimassa.

Esitämme, että nämä lisätään esimerkiksi seuraavasti:

Visio: "Suomessa on kasvava ja kannattava yhteisötalous, joka vahvistaa työllisyyttä, osallisuutta sekä planetaariset rajat ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden huomioivaa kestävästä kasvusta sekä monipuolistaa elinkeinotoimintaa ja yrittäjyyttä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa. Sen perustana ovat hyvät toimintaedellytykset yhteiskunnallisille yrityksille."

Missio:

"Luomme yhteiskunnallista arvoa ja vaikuttavuutta vahvistamalla yhteisötaloutta ja yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaa, joka tarjoaa merkityksellistä työtä, monipuolistaa elinkeinotoimintaa ja yrittäjyyttä, tukee alueiden elinvoimaa, rakentaa osallistavaa yhteiskuntaa ja luo ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä kasvusta."

5 Tavoitteet

Strategiassa esitetyt tavoitteet ovat kannatettavia. Ne kuitenkin jäävät ylätasolle ja on tärkeää, että konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi päätetään, resursoidaan, vastuutetaan ja aikataulutetaan toimenpidesuunnitelmassa.

Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten tunnettuuden ja ymmärryksen levittäminen sekä vahvistaminen vaativat pitkäjänteistä työtä.

Kannatamme pysyvän poikkihallinnollisen toimielimen ja osaamiskeskuksen perustamista. Esitämme, että pysyvä osaamiskeskus rakennetaan vuonna 2021 aloitetulle pohjalle. Osaamiskeskukselle tulee osoittaa riittävä, pysyvä rahoitus.

Strategiassa tunnistetaan yhteiskunnallisten yritysten potentiaali sosiaali- ja terveyspalveluissa, kiertotaloudessa sekä työllisyyden parantamisessa. Potentiaalin hyödyntäminen ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan edistäminen vaativat vahvaa, pitkäjänteistä poliittista sitoutumista sekä halua synnyttää yhteiskunnallista vaikuttavuutta hankintojen avulla. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan konkreettisia keinoja, ehkä myös uutta säätelyä ja pakottavia toimia, joilla julkisen sektorin, valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien, ostoja suunnataan tietoisesti yhteiskunnallisille yrityksille.

Ehdotamme, että tavoitteeksi lisätään:

Yhteiskunnallisten yritysten erityisluonne yhteiskunnan rahoittamisen palvelujen tuottajana ymmärretään ja niille luodaan erityisasema julkisissa hankinnoissa.

Yhteenveto

Strategiassa pitää päättää yhteiskunnallisten yritysten oman lainsäädännöllisen aseman valmistelun aloittamisesta. Yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yritys tulee määritellä ehdotettua selkeämmin. Toimenpidesuunnitelmaan tarvitaan konkreettisia keinoja, joille osoitetaan vastuutaho ja rahoitus.

Olemme valmiit osallistumaan strategian toimeenpanoon ja toimenpidesuunnitelman valmisteluun.

Kallama Susanna

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry